

Czeke Marianne

Czeke Marianne irodalom- és művelődéstörténész, az első magyar könyvtárosnő, Brunszvik Teréz életének kutatója 1873. október 18-án született Sopronban. Édesapja szentgyörgyi Czeke Miklós katonatiszt, ulánus ezredes. Édesanyja Mérey Paulina, soproni család sarja, mely család 1625-ben kapott nemességet. Az erről szóló oklevélen aláíróként Pázmány Péter is szerepel.

Marianne életének első 12 évében sok helyre eljutott családjával, mivel édesapját többször áthelyezték az Osztrák-Magyar Monarchiában. Édesapja váratlan halála miatt visszaköltöztek Sopronba. Német, illetve osztrák iskolákban sajátította el az elemi tudnivalókat, majd a soproni felső leányiskolában folytatta tanulmányait, de csak 5 osztályt végzett, mert édesanyja nem engedte továbbtanulni. Huszonhárom évesen nyugat-európai tanulmányútra indult. 1896–1897-ben Londonban, 1898-ban Párizsban, a Collège de France-ban tanult. A Francia Nemzeti Könyvtárban könyvtári gyakorlatot szerzett. Hazatérve elnyerte édesanyja engedélyét, és két év leforgása alatt, mint első nő, jelesen tette le az érettségit a soproni Szent Benedek-rend főgimnáziumában. Érettségi után, 28 éves korában beiratkozott Budapesten a Pázmány Péter Tudományegyetem Bölcsészettudományi karának latin-görög szakára. 1905-ben – summa cum laude minősítéssel – bölcsészdoktori, 1906-ban latin–német–francia szakos tanári oklevelet szerzett a budapesti egyetemen. Megtanult latinul, görögül, angolul, franciául és németül.

Pályáját az Országos Nőképző Egyesület leánygimnáziumának tanáraként kezdte, majd 1906-ban, 33 éves korában, az Egyetemi Könyvtár igazgatója, Ferenczi Zoltán kinevezte, mint első nőt, könyvtárosnak, illetve könyvtárörnek, de a könyvtári bizottság kikötötte, hogy ebből rendszert nem csinálnak. Itt elsősorban címléíróként és bibliográfusként dolgozott. Egyik legfontosabb műve a könyvtár Shakespeare-gyűjteményének katalógusa, amely 1920-ban látott napvilágot. Újkori magyar

és egyetemes irodalom- és művelődéstörténettel is foglalkozott. Megírta Brunszvik Teréz életrajzát, kiadta naplóját. Francia és angol nyelvű regényeket fordított, nevéhez fűződik többek között Edgar Rice Burroughs *Tarzan visszatér* című regényének magyarítása. 1928-ban áthelyeztette magát az Országos Pedagógiai és Tanügyi Könyvtárba, ahol ennek 1934-es megszűnéséig „mindenesként” dolgozott (a távollévő igazgatót is helyettesítette). Ezután a Magyar Nemzeti Múzeum Könyvtárának tudományos munkatársa, főkönyvtárosa volt. Innen vonult nyugdíjba 1935-ben.

Czeke Marianne 1942. január 4-én hunyt el Budapesten.

Az első magyar könyvtárosnőnek rendkívül értékes és mozgalmas élete volt, tisztességes, pontos munkával, érdekes, egyedülálló és fontos kutatásokkal. Munkássága a mai könyvtárosok számára is példaértékű, példamutató.

Irodalom:

Gráberné Bősze Klára: Czeke Marianne, dr. az első magyar könyvtáros nő (1873-1942). In: Könyv és Nevelés. 8. évf. 3. sz. (2006).

Internet:

Gráberné Bősze Klára: „Mädchen für alles”. 140 éve született Czeke Marianne, az első magyar könyvtáros hölgy. Hozzáférés módja:

http://epa.oszk.hu/01200/01245/00046/pdf/EPA01245_konyv_es_neveles_2013_2_02.pdf Letöltés ideje: 2016. 12. 28.